PAMFLET
1576

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

Discours op den swermenden Treves.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

TOT MIDDELBVRCH,

By Symon Janszoon/

ANNO MDCIX.

T.146

1576

31

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

Ghelijck eenen goeden Medicijn/ die yemant wil administreren eenighe Recepte tot syn ghesondtheyt / ende discourerende van syne werckinghe / ghaet eerst verhalen van de Simplicia / daer van syne Medicijne ghemaeckt is/ ende verhaelt dan de eyghene kracht van het principale dat in de Recepte is/ op dat den Siecken mach weten/ wat beteringhe oft hulpe hy van de Recepte oft Medicijne hebben zal: Zoo dunckt my niet buyten propoost/ eer ick de werckinghe deser Treves beschrijve/dat ic eerst de derivatie/ eygenschap/ ende beduydinge van het woordeken/ deducere.

Ende om van onse Moeders Tale te beginnen/zo noemen wyt Bestandt / int Franchoys werdt het ghenaemt Treves, in Latijn Induciæ, de Griecken hebbent drye oft vier / ja meer namen toegheschreven / Jc dencke / alzoo sy de wijste Natie der Werelt gheacht zijn gheweest / ende gheconsidereert/ ghesien/ende bevonden hebben/de onzekere ende dangereuse wt-komsten ende effecten daer van / hebben't onder eenen zekeren ende vrijen Naem niet willen laten passeren / maer alzoo weynighe onder ons die Tale ghemeyn hebben / wil ick daer van zoo veel het Griecks woordt aengaet / niet meer zegghen / ende achtent met haer zoo onzeker van Naem/ als van effect.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

Nu/ zoo veel ons Duytsch woordt aenghaet / is / Be-stands, ick achte dat het komt van het Verbum simplex / staen / ghecomposeert van be ende staen, maken bestaen. Dat is te zegghen (ghelijck yeghelijck weet) yet derven doen / vertrouwende te ghelucken na synen wensche / hoewel het zorghelijc is. Nu / Bestant, meyn ick hier aldus te moghen verstaen werden / Dat / ghelijck als nu twee partijen langhe teghens den anderen ghevochten hebben / ende d'aggredierende partije niet veel voordeels en vecht / practiserende andere middelen om tot syn voornemen te komen / verzoeckt een op-schorsschinghe oft stil-stant van wapenen / nu ghenoemt Bestant / ende brenght syn partije dan zoo verre door inductie / op verklaringhe van een goede meyninghe / om tot Vrede oft Acord te komen / dat hy hem bestaet te vertrouwen / dat hy middeler-tijdt gheduerende den stil-standt van Wapenen / hem niet en zal overvallen / zoo bestaet dan d'een partije d'ander te vertrouwen / ende laten alle hostiliteyt oft vijantschap voor den bestemden tijdt achterweghe / dat is zoo vele onse Tale ende de bedupdenisse aengaet.

De Franchoysen noement Treves, maer ic en kan niet weten waer van sy dat woordt ghenomen hebben: Hare Ghebuyren / den Italiaen ende Spagnaert hietent Tregua ende Treguas, ick en kan oock gheen woordt in die Talen vinden / daert van herkomen kan: Zoo wil ic dat laten onderzoecken de ghene die d'eene ende d'andere Tale beter door-zocht hebben als ick: wil alleenlijck dit zegghen / dat zijnde dat woort zelfs by haer onzeker van herkomst / syn bedupdenisse ende werckinghe is oock onzekere wtkomste subject / ende dat vant volck niet meer goedts te verwachten en is / als vant woort / Doch men vint onder alle Natien goede ende quade: maer de beste hebben dickwils t'minste zegghen.

Komende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

Komende nu tot het woordeken Induciæ, alzoo ghenoemt in Latijn / de levendighe Fonteyne aller Talen in Europa/ zoo bevinde ick dattet herkomt van sin simplex Duco, dat is te zegghen/ Ick leyde/ Induco ghecomposeert van In ende duco, dat is te zegghen/ Ick brenghe erghens toe: ende Induciæ een Bestaen, oft Bestant, oft Vertrouvven, daer beyde partyen toe verstaen ende toegebracht werden: maer ten heeft gheen singularum numerum/ twelck my doet duncken/ dattet by haer voor niet singuliers ghehouden is gheweest.

Wie nu den eersten Inventeur daer van gheweest is / tzij dattet Lycaon oft yemandt anders/ is weynich aen ghelegen/ voor zoo veel den ouden tijdt aengaet: maer wat syne werckinghe altijdt gheweest is/ daer staet op te letten / ende wie het hier onder ons inde Lichamen ghezaeyt heeft. Waer noodich gheweten zoo veel de werckinghe aengaet: De Nederlandtsche Historie is zoo vol van exempelen daer toe dienende / dat het onnoodich is eenighe oude exempelen der Griecken van eenen Mardonio / oft der Romeynen van eenen Pompeo te verhalen : Want wy leven noch / die met onsen eyghen ooghen ghesien hebben/ dat in d'wtkomste niet en is te vertrouwen. Want daer en is noch noyt van Paus ghehandelt gheweest / oft ten heeft tot onsen nadeele ghestreckt/ ende men heefter ons door zoecken te bedrieghen.

Wat hebben wy van Bestant, Treves, Tregua, Treguas, die wy niet en weten wat te zegghen is / te verwachten? Ende om wat meerder licht hier toe te brenghen/ zullen wy sommighe consideratien aensteken.

Wy zullen eerst byder handt nemen / wie de ghene is die ons dit Bastaert-kint presenteert/ onder wat conditien/ ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

tot wat eynde / in hoedanighen gheleghentheydt / ende wat Personen haer hier in lusteren : daer wt zullen wy ten naesten kunnen besluyten / wat wtkomste wy daer van hebben te verwachten.

Zoo veel aengaet / wie hy zij die ons het Bestant presenteert / weet yeghelijc wel / dat is den Koningh van Spagnen / den welcken wel wetende dat wy van hem niet goedts en hebben te verhopen / noch hem niet en moghen noch en moeten vertrouwen / die ooc de ghemeyne Inwoonderen der vereenichde Nederlanden / die haer Eere / Lijf / ende Goedt liefhebben / nemmermeer (hope ick) en zullen vertrouwen / als te wel gheleert. die schuylt achter d'Ertzhartoghen / die ic hebbe hooren noemen / Goedertieren Princen : maer buyten de poorte van Brussel heeft een jonghe Dochter (die hy om de Religie heeft levendich doen delven) met smachtender stemme gheroepen heeft dattet ghelogghen is : waer door inde vier hoecken der Werelt / met het Crijt der eeuwigher memorie gheschreven staet / dat hy een Cousijn is van de Inquisitie / die de heylighe oft helsche Modder-kercke binnen Rome ghebaert ende in Spagnen ghezonden heeft / als haren outsten Sone / ende den Koning van Spagnen / ende den Ertzhartoghe zijn Cousijns daer van / ende heeft den Ertzhartoghe de Nederlanden vanden Koning van Spagnen / onder de ghelofte van niet te degenereren / heeft ooc syn Suster / die zonder Kinderen apparentelijck sterven zal / zoo komen de zelve Landen weder aende Croone van Spagnen / zoo dat wy vanden Persone die ons het Bestant aenbiedt / niet beter en hebben te verwachten / als wy voor desen gehadt hebben / twelck ick niet en behoeve te verhalen / want Richardot en heeft het niet willen doen / vreesende dat hy bloedighe tranen zoude schreyen / maer t'is genoech dat hy leepe tranen schreyt /

wy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

wy hebben bloedighe tranen van synent weghen ghenoech gheschreyt ende sien schreyen/ die ons noch inde krop steken/ ende syne leepe oft loose tranen / hope dat wy met den Wetsteen van wijsen Raet/trouhertighe Eenicheyt/ ende scherpe Veghens zullen af-veghen / hy krijte te Brussel tot dat hy moede zij. Komende tot de conditien oft titel/waer onder dese Treves ons gepresenteert werden / die schijnē wat te wesen/ dat is/den Naem van Vrije Landen oft Vrijen Staet/ daer op den Koning noch den Ertzhartoghe niet en pretenderen/ met andere bekentenissen/renonciatien/ beloftē/ aggreatien/ ende andere circumstantien/ diemen mach wenden ende keeren ghelijck men d'Oracula Apollinis konde : ende oft nu schoon zoo altemael wel ghemeynt werde / zoude ons dat de zekerheyt gheven ? My dunckt neen. Hy en konde ons niet onghetyranniseert noch ongequelt laten / doen wy syne waren / ende van ons alle eere ende dienst hadde : wat zoude hy doen/als hy begost te bedencken wat grooter schande hy aen ons begaen hadde? Wy weten immers wel/dat de Koningen eer haer eedt als haer leedt vergeten. Zoo dunckt my/dat de woorden anders niet en zijn / als het aes / daer met hy ons meynt te vangen/ ende ic zie daer in steken den weerhakigen anghel oft haec / van een eeuwige ende inevitable slavernije/ daer wy zo zeker in blijvē zoudē/ als een Visch aenden angel.

Ende t'is dunct my belachchelijc/dat den Vijant hem zoo weygherich houdt/om ons dit aes na onsen appetijt te laten inslicken/ende te zien onse ydele factien ende discoursen op dit aes. O Nederlant ! wy zien den Visscher zal somtijts het aes te rugge trecken/ om den Visch gierich te maken/ den Koopman ziende yemant behagen hebben in syn goedt/al biedt hy daer ghenoech voor/ zal hem hart houden/ ende den Kooper laten gaen / om hem schoonder te krijghen / oft hem d'opinie

wt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

wt het herte te stelen/dat hy zoude bekocht zijn: Zo doet den
Vijant ooc/hy is menichmael in xl jaren herwaerts/met ghe-
welt opt water ende aenden oever gheweest / om ons te van-
ghen/ ende heeft zoo menighen stoot ghehadt / dat hy moede
is/heeft ons op zo veel marcten bedroghen/dat wy syn Ware
wel behooren suspect te houden/ende dat wy bedrogen zullen
zijn/indien wyse koopen/ dat weet hy wel/ daerom heeft hyt
wat practikich aengheleght / ende wy meynen dat alles wel
ghemeynt wort/ oft latent ons wijsmaken van eenige onder
ons : maer wy zullent eer lange zien/eñ deden wy onse oogen
open/daer is alreede genoech te mercken. Nu zo veel aengaet
hoedanich de gheleghentheyt zij/daer in ons den Vijant den
Stilstant presenteert / die en is by my alleen niet volkomelijc
te verklaren : niet wetende d'aliantien der naburiger Konin-
ghen/Princen ende Vorsten / hoe hertich eñ bondich die zijn/
ende hoe verre wy ons daer op moghen verlaten/ de finantie
van onse Provincien/ende de ghemeyne Lants middelen/de
swaricheden daer onsen Staet in is / ende daer in de zelve
moet komen/zo wy inde oorloghe blijven/ noch ooc wat her-
ten dat onder de Grooten van onsen Lande zijn / om onsen
Staet te maintineren / oft hoe de Provincien ende Steden
ghesinnet zijn/om de middelen daer toe noodich te contribue-
ren/ veel min wat wil ofte gheneghentheyt de Staten vande
Landen hebben/ om de abusen die inden Staet zijn / te refor-
meren/de middelen beter te zien employeren/de Officien ende
Staten vande bequaemste te doen bedienē/de goede diensten
te recompenseren/ende de quade te straffen/om alzo tgantsche
Lant tot weldoen t'animeren : dit niet wetende / zo en kan ic/
als ick ghezeght hebbe/ hier niet zo veel van zegghen/ als ick
wensche dat ick mochte ofte konde.

Doch ic weet wel generalijc/datter middelen ghenoech zijn
om

om t'Lant te beschermẽ/warense wel gheadministreert/ ende
dat daer tegens de middelen des Vyants gantsch uytgheput
zijn/ ende dat hy zij ende synen Staet in perijckel van tot een
uterste verloop te komen/door de groote af-breucken die hy
ter Zee gheleden heeft/ ende noch dagheliycx te verwachten
heeft/ zoo aen dese als d'andere zijde des Equinoctiaels/ dat
hy om synen ende niet om onsent wille zoo schoon spreeckt/
ziende dat hem den wech gheopent is door de ghene die d'Ar-
gentariinam/ dat is/ de Gheltsucht hebben/ zoo wy meynen/
dan ick dencke dattet al wat anders is/ ende oock door de
ghene die een Princelijck respect ketelt oft flatteert/ daer wel
wat van wesen mochte. Ick en zal nemmermeer ghelooven/
dat hy ons nu liever heeft als te voren. Wat zoude hem daer
toe moveren? Hadden wy te vorens/ doen hy ons noch inde
Nederlandsche Wieghe van Goedt-vertrouwen hadde/ niet
verdient zo tyrannichlijc ghehaet ende ghetracteert te wer-
den/ zoo en hebben wy nu gheen liefde verdient/ nu wy hem
op de pijn-banc van rebenge hebben/ hem bewesen hebben-
de onmogheluck te zijn een van de zelve te konnen krijghen/
ick late staen alle zeven: hare Zee-honden ende hare Nesten
int midden der Zee verdroncken ende verbrant/ hare India
afghenomen/ Zeevaert ontveplicht/ Traffijcque benomen/
ende syne Indianen doen revolteren: In somma/ syne zaken
alzo int verloop ghebracht hebbende/ dat hy (dien wech hou-
dende) alle syne Vrienden in een Praeu thuys krijghen/ ende
niet een voet Landts daer behouden zal. Ende alhoewel ons
Nederlandtes Lichaem niet groot ghenoech is/ om van d'een
eynde vande Wereldt d'ander te bereycken oft bezitten/ zoo
zullen ons Leden ghenoech toe-vallen van het tyrannisch
Corpus/ om de defecten te suppleeren.

Resteren noch de Persoonen t'examineren/ die haer in dese
zake zijn presenterende / ende die in dese Tragi-Comedie de
principale Acte spelen.

Vanden Vijandt / die hebben wy langh ghenoegh hier
ghesien / tot kleynen oirboir vanden dienst vanden Lande:
Wie sy zijn / is velen bekendt / ende alsmense vanden eersten
totten lesten door-ziet / zoo en isser niet een / daer van wy yet
anders hebben te verwachten / als Spaensche tyrannije/
Italiaensche gheveynsde bedrieghlijckheyt / Bourgognons
ieghen ende bedrieghen / eenen Brabandtschen ghe Italia-
niseerden aerdt / ende eene Cloostersche door-traptheyde:
Zoo dat wy voor eerst hebben ghesien / ende moeten ghe-
dooghen / datse met hare Pasporten / van hier hebben doen
voeren onse Vivres naer Spagnen / tot onder-druckinghe
der armer Ghemeynte / op datse mochten verzekert zijn/
datter hier te Lande noch ghenoegh/ ja niet dan te vele zijn/
die hem noch om gheldt zouden dienen / ja haer Vaderlandt
verkoopen/kondense.

Maer (zal yemandt zegghen) dat is een kleyn principael/
daer zijn al ander ghaten inde Pels: Hoe komense hier int
Landt? Hoe wistense dat de Staten vande Landen zou-
den willen hooren na Tractaet van Peys ofte Bestandt/
onder de ijdele glanteringhe van eenen Vrijen Staet erkent
te zijn/ ende dat eenighe nabuerighe Koninghen oock wel
zouden willen zien dattet daer toe quame? Ick en hebbe in-
den Raedt der Koninghen niet gheweest: daerom en weet
ick niet/waerom sy haerzelven met desen ijver zoo ontsteken:
Daer naer te raden / waer ridiculeux / maer een opinie daer
van te spreken / staet vrij : Kome ick ontrent de misterie ofte
secreet vande Misse/ men mach't voor zulcks nemen: dwael
ick

ick oock/ten zal te meerder noch te minder niet zijn: Jck zake met circumlocutie doen.

Als den Mensche van gheringhen ende ghemeynen afkomste / door een Populaire Regieringhe / in hare Staten ende Officien rijck ende groot van aensien gheworden zijn/ zoo haten sy de ghene daer onder sy groot gheworden zijn/ ende het verdriet hun onder de zelve te leven/ alzo sy van dat geringh respect walghen : in-zonderheydt / ghesmaeckt hebbende Koninclijcke caressen / ende by avonturen ontfanghen beloften van Princelijcken Staet : Dan ist hun even veel hoe het met haer arme Vaderlandt gaet / als sy slechts door des zelfs val ende onder-ghangh / op-komen moghen. Jck en wil niet zegghen / datse daerom tot den Treves zouden willen stemmen / (wetende dattet der Landen verderff ware) om dat den Koningh van Vranckrijck van noodts weghen zoude tot de Souverainiteyt moeten gheroepen werden / als de Landen inder Spagnaerts handen zouden moeten vallen / aenghesien (zoo het schijnt) sy't anders niet goedt vinden te doen. Het mach wel / dat eenighe niet meer als den Hamer oft Bijl weten / waertoe sy haer zelven laten besighen / ende dattet met hun gaen zal/als met de Vlieghe/ die na het licht der keerssen vlieghende / haer daer in verbrant / ende dan daer beneffens valt. T'gheeft my veel nadenckens / dat den President van Vranckrijck dus ijvert om den Treves: hy moet wat zonderlinghs voor hebben. Die een Siele gheweest is van zulcken schrickelijcken Lichhaem / als de Ligue in Vranckrijck was / zal wel weten waer van den Treves adem treckt / ende wat doodt die sterven zoude: dat is te zegghen/ wat wtkomste die hebben zoude. Jck en weet niet / oft Enghelandt ons beter dienen zoude/oft Vranckrijck: My dunckt dattet even veel ware/

 welcken

welcken Doorn wy in onsen Voet hadden: wy zouden al schever ghangh ghaen als nu. Doch t'ware my even veel/ als sy maer en hadden de simpele protectie / ende de Regieringhe van het Landt bleve alsse is / ende Syn Excellentie des Koninghs (by maniere van spreken) Vice-Roy ware. Ick achte / dat Enghelandt / als een loos Jagher / ziende het Wildt aen alle kanten jaghen / op den tydt loert dattet hem schoon komen zal: zoo mach hy daer oock syn Jaght opzetten. Het is een schoon Wildt / ende het zoude eens Koninghs Tafel heerlijck vercieren / ende hem wel haest den grootsten Monarche van ghantsch Europa maecken/ wel ghehandelt zijnde.

De andere nabuerighe Princen ende Potentaten en waren dese Landen niet nut: daerom en hebben sy niet meer als haren ghetrouwen raedt ten over-staen van dese handelinghe ghecontribueert.

Laet ons nu zien / wat voor een wt-komste staet te verwachten / wt tghundt wy hier voorens in consideratie ghestelt hebben/indien den Treves haer succes hebbe.

O Nederlandt! ick heb hier vorens myn inleydinghe tot u ghenomen / inde ghelijckenisse van eenen Medicijn ende synen krancken: Voorwaer/ick vinde u zeer verghiftet ende doodelijck kranck / ende indien men u steke met het Lancet van Treves voor eenen kleynen oft grooten tijdt / ende u de Ermen binde d'eene met het Warregaren van Catholijcque Religie / ende d'ander met den Bandt wt d'India/ zoo zal de Hert-ader van uwen Welstandt zoo bloeden (dat / al naemt ghy eenighe Preservativen teghens t'Verghift / dewijle ghy u Antidoten hebt versuymt) dat ghy haest in zulcken onmacht

en icht vallen zoudt / datmen machtelijck handen ende voeten vinden zoude / ende op de Galleye hebben / eer ghy't zoudt konnen remedieren.

Want in den eersten zoo zoude alle u Krijchsvolck vertrecken / want een yeghelijck zoeckt de plaetse daer syn Neeringhe gheldt. Ten anderen / alle u Zee-volck zoude verloopen: daer na moesten alle Kooplieden / Negotianten ende Bewinthebbers / met alle die daer van dependeren / volghen: Dan waert ghy u Rapier ende u Gheldt quijt / ende dat zijn de Zenuwen die hare kracht hebben inden welstandt van uwen Staet / ende waer door ghy nu veel jaren ghefloreert hebt / onder de ghezeghende vigilantie van uwen Princen / daer ghy u van roemen meught / als het louterste Goudt / dat op den loosen Toetsteen deser handelinghe ghevonden is. Danckt ende bidt Godt / in wiens handen alleen alle ghelucckighe wtkomsten staen / dat hy u beware voor de listen des Vyants / die ghy zoo wel binnen uwe Poorten ende in uwen Raedt / als buyten uwe Palen hebt: want het gheldt u nu voor altijdt. Ende ick zal Godt bidden voor de behoudenisse der vromen / ende confusie der valsche herten.

Ghefchreven in Romen, in S. Pieters Kerck, onder den derden Pilaer.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1576